

تمام چیزی که نیاز دارید راجع به سرطان پانکراس بدانید.

هر ساله ماه نوامبر (۱۰ آبان تا ۱۰ آذر) به عنوان ماه آگاهی‌رسانی درباره سرطان‌های معده، پانکراس و ریه شناخته می‌شود. سومین پنجشنبه هر نوامبر نیز به عنوان "روز جهانی سرطان پانکراس" نام‌گذاری شده است. در سال‌های اخیر، میزان مرگ و میر همه سرطان‌ها به جز سرطان پانکراس (لوزالمعده) به‌طور چشمگیری کاهش یافته است. این بیماری همچنان از درمان‌گریزان بوده و چهارمین علت مرگ ناشی از سرطان در جهان می‌باشد.

اگر سرطان لوزالمعده در مراحل اولیه و قبل از گسترش سلول‌های سرطانی به خارج از پانکراس تشخیص داده شود و جراحی امکان‌پذیر باشد، شانس افزایش میزان بقا بسیار بیشتر خواهد بود. با این حال، تشخیص این بیماری در مراحل اولیه دشوار بوده و ۸۵٪ از بیماران جدید، در مرحله متاستاتیک تشخیص داده می‌شوند. از همین‌رو افزایش میزان آگاهی و اطلاع‌رسانی در مورد این بیماری ضروری است.

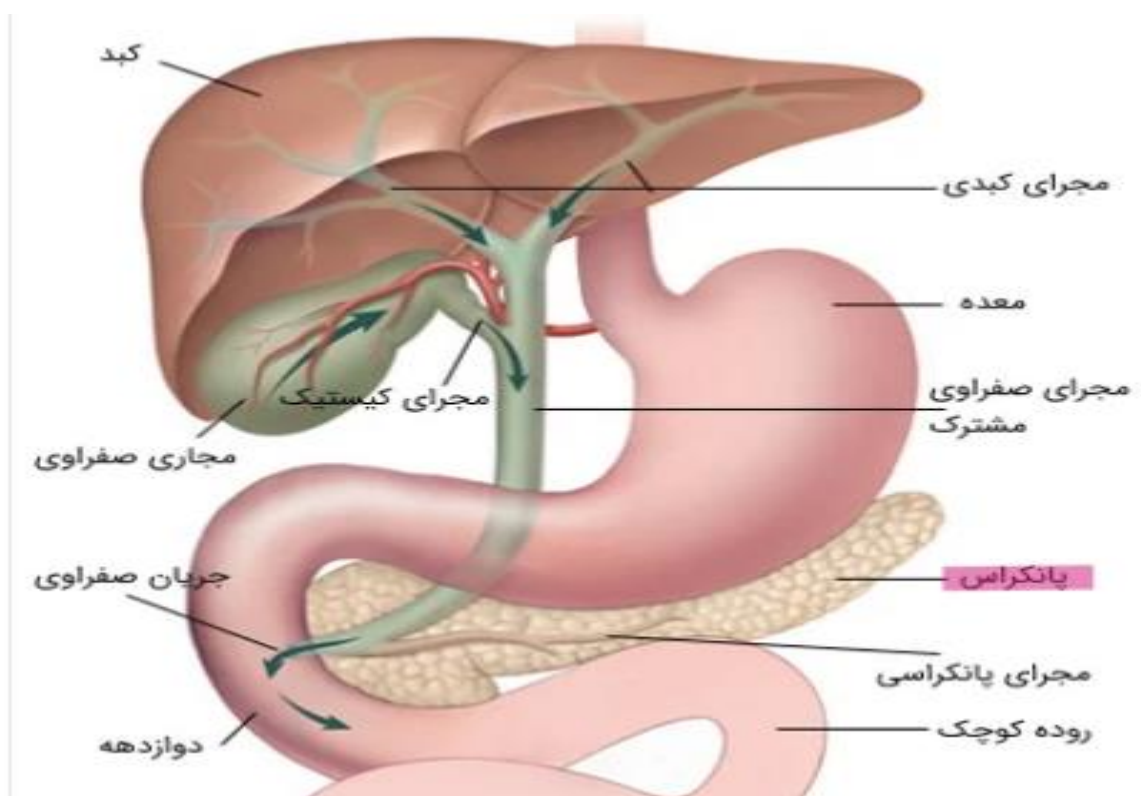

روبان بنفش، نماد آگاهی‌رسانی درباره سرطان پانکراس است.

کلیات:

لوزالمعده یا پانکراس یک غده باریک و طویل بوده که به صورت عرضی در قسمت فوقانی شکم، پشت معده و طحال قرار گرفته است. دارای ۴ بخش سر، گردن، تنه و دم می‌باشد. این غده حدود ۱۵ سانتی‌متر طول داشته و بین ۷۰-۱۰۰ گرم وزن دارد. پانکراس هم دارای فعالیت برون‌ریز و هم درون‌ریز می‌باشد. بخش برون‌ریز که حدود ۸۵٪ از آن را تشکیل می‌دهد، مسئول تولید

پیش‌انزیم‌های گوارشی است که به هضم غذا کمک می‌کنند. بخش درون‌ریز، از جزایر سلولی کوچک تشکیل شده که مسئول تولید انسولین و گلوکاگون هستند. این ۲ هورمون، نقش اساسی در تنظیم میزان قند خون دارند.

محل قرارگیری پانکراس در فضای شکمی

اکثر قریب به اتفاق (حدود ۸۵٪) موارد سرطان پانکراس از قسمت‌های برون ریز پانکراس منشأ می‌گیرند. سرطان پانکراس اصطلاح کلی برای تومورهای شکل گرفته در سلول‌های مجرای پانکراس هستند که آدنوکارسینوما نامیده می‌شود.

علل بروز:

مانند تمامی سرطان‌های دیگر، این بیماری نیز با ایجاد جهش‌ها و تغییرات در DNA آغاز شده که موجب تکثیر بی‌رویه و غیرقابل کنترل سلول‌ها می‌شود. این تغییرات می‌توانند از والدین به ارث برسند و یا در طول زمان ایجاد شوند. تغییراتی که در طول زمان ایجاد می‌شوند معمولاً به این دلیل اتفاق می‌افتند که افراد در معرض مواد مضر و سرطان‌زا قرار گرفته باشند. در بیشتر موارد این بیماری در مجرای پانکراس آغاز شده و از آنجا به سایر نقاط بدن گسترش می‌یابد. تا کنون ۶۳ ژن که تغییرات در آنها موجب بروز این بیماری می‌شود کشف شده‌اند.

ریسک فاکتورهای ابتلا:

سرطان پانکراس یکی از تهاجمی‌ترین بیماری‌های بدخیم است. برای بهبود پیش‌آگهی در بیماران مبتلا، رویکردهای متفاوتی برای تشخیص زودهنگام مورد نیاز است. شناسایی عوامل خطر و اجرای استراتژی‌های غربالگری برای تشخیص سریعتر این بیماری ضروری است.

عوامل خطر ابتلا به سرطان پانکراس که قابل کنترل هستند، شامل:

- ۱- **مصرف سیگار و قلیان:** سیگار خطر ابتلا به انواع سرطان‌ها را افزایش می‌دهد. طبق برآوردها حدود ۲۵٪ از سرطان‌های لوزالمعده ناشی از مصرف توتون و تنباکو است.
- ۲- **چاقی:** افراد مبتلا به چاقی و اضافه وزن و معیار توده بدنی (BMI) بیشتر از ۳۰، با افزایش ۲۰٪ ابتلا به این سرطان مواجه هستند.
- ۳- **رژیم غذایی نامتناسب:** مصرف غذاهای فرآوری شده و اسیدچربهای اشباع شده احتمال ابتلا به این سرطان را افزایش می‌دهند.
- ۴- **مصرف بیش از اندازه مشروبات الکلی:** مصرف الکل در مقادیر زیاد احتمال ابتلای به این بیماری را حدود ۶۰٪ افزایش می‌دهد.

عوامل خطر ابتلا به این بیماری که در کنترل فرد نیستند شامل:

- ۱- **سن:** شیوع این سرطان در افراد مسن بیشتر است. حدود ۷۰٪ بیماران بالای ۶۵ سال سن دارند.
- ۲- **جنسیت:** این سرطان در مردان بیشتر از زنان دیده می‌شود.
- ۳- **دیابت تیپ ۲:** در این بیماری، پانکراس به اندازه کافی انسولین تولید نکرده و انسولین تولید شده نیز اثر لازم را بر روی سلولها جهت برداشت گلوکز ندارد. بروز ناگهانی دیابت تیپ ۲ می‌تواند یکی از نشانه‌ای ابتلا به سرطان پانکراس باشد.
- ۴- **سابقه فامیلی ابتلا به سرطان پانکراس:** حدود ۵ تا ۱۰٪ از بیماران مبتلا به این بیماری، خویشاوند نزدیک دیگری دارند که او نیز به سرطان پانکراس مبتلا شده است. افراد با سابقه خانوادگی به احتمال زیاد دارای جهش ارثی در ژنی هستند که خطر ابتلا به سرطان پانکراس را در آنها افزایش می‌دهد.
- ۵- **ابتلا به هپاتیت B:** عفونت با ویروس هپاتیت B شانس ابتلا به سرطان پانکراس را حدود ۲۰٪ افزایش می‌دهد.
- ۶- **تماس با برخی مواد شیمیایی:** قرار گرفتن در معرض برخی از مواد شیمیایی مانند آفت‌کش‌ها، بنزن، رنگ‌های خاص و مواد پتروشیمی ممکن است خطر ابتلا به سرطان پانکراس را افزایش دهد.

از آنجایی که چندین عامل خطر ذکر شده در بالا با سبک زندگی مرتبط است، راههایی برای کاهش خطر ابتلا به سرطان پانکراس وجود دارد. دنبال کردن رژیم غذایی سالم، انجام فعالیت بدنی و محدود کردن مصرف الکل و دخانیات از آن جمله هستند.

علائم و نشانه‌های بیماری:

یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها در تشخیص سرطان پانکراس در مراحل اولیه این است که علائم و نشانه‌های آن اغلب تا زمانی که بیماری پیشرفته نشده باشد، رخ نمی‌دهند و هنگام بروز علائم، ممکن است به راحتی با علائم سایر بیماری‌ها اشتباه گرفته شوند.

سرطان لوزالمعده ممکن است علائم مبهم و غیر قابل توضیح ایجاد کند، مانند:

- ۱- درد در ناحیه شکمی
- ۲- زردی
- ۳- کاهش وزن بدون دلیل
- ۴- احساس تهوع و از دست دادن اشتها
- ۵- خستگی مفرط
- ۶- تغییرات در رنگ مدفوع (رنگ روشن)

تشخیص:

تشخیص سرطان پانکراس در مراحل اولیه دشوار است چرا که با توجه به جایگاه قرارگیری پانکراس در بدن، پزشکان نمی‌توانند آن را در طول معاینات روتین احساس کنند و همچنین دیدن تومورها در روشهای معمول تصویربرداری دشوار است. اگر پزشک به سرطان پانکراس مشکوک شود، انجام ترکیبی از تست‌ها را توصیه می‌کند که ممکن است شامل موارد زیر باشد:

۱- تست‌های آزمایشگاهی:

انجام آزمایشات برای بررسی سلامت عمومی و سپس سنجش پارامترهای دخیل در بروز این بیماری احتمالاً اولین گزینه خواهد بود. این آزمایشات شامل شمارش سلولهای خونی و اندازه‌گیری عملکرد کبد و کلیه‌ها می‌شود. همچنین اندازه‌گیری تومورمارکرها جهت تشخیص این بیماری در مراحل ابتدایی بسیار کمک‌کننده هستند. تومور مارکر مرتبط با سرطان پانکراس، CA_{19,9} نام دارد.

۲- تصویربرداری:

مطمئن‌ترین روش برای تشخیص زودهنگام سرطان پانکراس، انجام CT اسکن است. در این روش، به تصویر کشیدن تومور پانکراس و عروق اطراف آن امکان پذیر می‌شود. سایر روش‌های تصویربرداری نظیر MRI و PET اسکن نیز در تشخیص تومورهای احتمالی کمک‌کننده هستند.

۳- نمونه‌برداری (بیوپسی):

بیوپسی یا نمونه‌برداری از تومور، بخش مهمی از تشخیص را شامل می‌شود. از این نمونه می‌توان برای بررسی سرطانی (بدخیم) یا غیرسرطانی (خوش‌خیم) بودن تومور استفاده کرد. با این حال، برای تصمیم‌گیری جهت جراحی تومور، همیشه نیازی به انجام بیوپسی نبوده و اغلب اوقات تصویربرداری توسط CT کافی است.

نرخ بقای نسبی ۵ ساله:

سرطان پانکراس دارای بدترین پیش‌آگهی در میان تمامی سرطان‌ها است. نرخ بقای نسبی ۵ ساله در این بیماری حدود ۱۲٪ است. البته این میزان نسبت به ۲۰ سال گذشته که این عدد حدود ۴٪ بود، پیشرفت چشمگیری داشته و بسیاری از انجمن‌ها و مجامع علمی بین‌المللی فعال در این زمینه، چشم‌انداز رساندن بقای بیماران به ۲۰٪ تا سال ۲۰۳۰ را ترسیم کرده‌اند.

درمان:

اگرچه سرطان پانکراس نرخ بقای پایینی دارد، بهبودی کامل با تشخیص و درمان به موقع امکان‌پذیر است. تنها راه واقع بینانه برای درمان سرطان پانکراس، برداشتن کامل سلول‌های سرطانی با جراحی است. بنابراین اولین تصمیم پس از اثبات وجود بیماری این است که آیا انجام عمل جراحی ممکن است یا خیر.

اگر تومور به اندازه کافی کوچک بوده و سرطان به سایر ارگان‌ها گسترش پیدا نکرده باشد و همچنین بیمار از نظر سلامتی امکان تحمل جراحی را داشته باشد، جراحی برای برداشتن کامل تومور پیشنهاد می‌شود. ممکن است پیش از انجام جراحی، از داروهای شیمی‌درمانی جهت کاهش اندازه تومور استفاده شود.

سایر روش‌های دیگر درمان شامل شیمی‌درمانی، رادیوتراپی و دارودرمانی هدفمند می‌باشند.

۱-<https://pancan.org/>

۲-<https://digestivecancers.eu/pancreatic-cancer>

۳-<https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/pancreatic-cancer>

۴-A systematic assessment of statistics, risk factors, and underlying features involved in pancreatic cancer/Imlimaong Aier, Rahul Semwal, Anju Sharma/Cancer Epidemiology Journal/<https://doi.org/10.1016/j.canep.2018.12.001>

۵-Risk Factors for Pancreatic Cancer: Emerging Role of Viral Hepatitis/Journal Of Personalized Medicine/۲۰۲۲/<https://doi.org/10.3390/jpm12010083>